

Αὐτὸ δὲ εἶνε τὸ ἰδανικὸν τοῦ ἀγαπῶντος τὴν τέχνην του καὶ ποθοῦντος νὰ διακριθῇ εἰς τὸ στάδιον του, ὑποδηματοποιοῦ, ράπτου, τέκτονος, σιδηρουργοῦ. Εἰς τὴν χώραν μας ὅμως αὐτὰ εἶνε σπανιώταται ἐξαιρέσεις. Οἱ πολλοὶ ἐδῶ, κατὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ ἀποστόλου, ζηλοῦσι τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα, τὰς δὲ βλαπτοὺς τέχνας καὶ τὰ ἐπαγγέλματα ἀκολουθοῦσι, νομίζεις, μετ' ἀποστροφῆς καὶ ἐξ ἀνάγκης ἐσχάτης, ὡς ἄνθρωποι ἐκπεσόντες τῆς προτέρας περιωπῆς. Καὶ ἀντὶ νὰ ἔχουν ὡς μὲν τὴν φιλοδοξίαν νὰ ἰδρῶσιν, γενάρχη αὐτοί, τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ ἐπαγγελματικῆς τῶν οἴκου, μένοντες ἐφ' ᾧ ἐτάχθησαν καὶ ἐν τούτῳ προοδεύοντες, προπαρασκευάζοντες δὲ τοὺς υἱοὺς των πρὸς διαδοχὴν, προσπαθοῦν ἀπεναντίας νὰ τοὺς κρατήσιν εἰς τὰ γράμματα καὶ θυσιάζουν τὰ πάντα διὰ νὰ τοὺς ἴδωσιν μέχρι τέλους ἐπιστήμονας, ἱατροὺς, δικηγόρους, καθηγητάς, ὅπως νομίζουν καλλιτέρους των. Τῆς τάσεως ταύτης—φυσικῆς, τίς οἶδεν, εἰς τὴν κοινωνίαν πρὸ μικροῦ ἀπελευθερωθεῖσαν—τὸ ἀποτέλεσμα τὸ γνωρίζομεν. Ζύμωσις καὶ ἀναστάσις κινδυνώδης* καὶ τὰ μὲν ἐπαγγέλματα μένουσιν ἐν νηπιότητι κατὰσταί, ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν υἱῶν γεννῶνται ὡς επιτοποῦν τερατώδη ὄντα, μυρωμένα, κομφεῦμένα, διοπτροφοροῦντα, με ἀδιάπλαστον καρδίαν καὶ ἀμελημένην ἀνατροφὴν, τὰ ὅποια ἐν τούτοις προικισμένα δι' ἐνὸς διπλώματος καὶ πολλῆς ἐπιτηδεύσεως, ὑποστηρίζονται καὶ ἀνέρχονται μέχρι τῶν ὑψηλοτέρων κοινωνικῶν θέσεων.

*

Υπολογίσατε τὴν ὥς ἐκ τῆς τάσεως ταύτης καὶ τῆς τῶσιν εὐκόλως παρεχόμενης μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως ἀνισόρροπον αὐξήσιν τῶν γραμματισμένων καὶ τῶν ἐπιστημόνων, — πληγὴν περὶ τῆς ὁποίας τόσα ἐλέγχθησαν καὶ ἐγράφησαν, ἀλλ' ἄνευ θεραπείας, — τοὺς μεταξὺ των ταπεινοὺς καὶ ἀγρίου ἀγῶνας, ἀληθὲς ἀνθρωποφάγωμα, πρὸς νομὴν τῶν ὀλίγων θέσεων ἢ ἀπόκτησιν πελατείας, καὶ τὴν στέρησιν ἀπὸ τῶν ἄλλων κλάδων, ἀπὸ τῆς γεωργίας μέχρι τῆς βιομηχανίας, βραχίωνων ἱκανῶν νὰ τοὺς καλλιεργήσιν. Γράμματα καὶ ὅλοι γράμματα! ... Βλέπετε ὅμως ὅτι ἡ παιδεία παρ' ἡμῖν δὲν ἡμπορεῖ νὰ παραβληθῇ πρὸς φῶς, τὸ ὅποιον ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ἐντάσεως σκοτίζει, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς φῶς, τὸ ὅποιον ἐκ τῆς κακῆς ποιότητος λυπεῖ τοὺς ὀφθαλμοὺς. Ἡμεῖς θὰ ἐπισημώμεν νὰ σεσθῇ τὸ κακὸν αὐτὸ φῶς ἢ νὰ ἐλαττωθῇ. Καὶ ὡς ἐν μέσῳ πρὸς τοῦτο, ἐπικροτοῦμεν τὸν περιορισμὸν τῆς μέσης καὶ πρὸ πάντων τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως καὶ διὰ χρηματικῶν ὑποχρεώσεων, εἰς τὰς ὁποίας ὀλιγώτεροι νὰ ἡμποροῦν νὰ ὑποβάλλωνται. Αὐτὸ τοὺς πτωχοὺς δὲν θὰ τοὺς ἀδικήσῃ, ὅπως θέλουν νὰ ὑποστηρίξουν μερικοί. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἂν συμβῇ, νομίζω ὅτι χάριν τοῦ γενικοῦ καλοῦ, παραβλέπεται οἰουδήποτε ἀτόμου ἢ τάξεως ἢ ζημίας. Εἰς ἄλλου τὰ γράμματα καὶ αἱ ἐπιστήπαι, διὰ νὰ καρποφοροῦν, πρέπει νὰ καλλιεργῶνται ὑπ' ἀνθρώπων θέσει πρὸς τοῦτο ἱκανῶν, μὴ ἐξηναγκασμένων νὰ τὰ μεταχειρισθῶσι διὰ νὰ ζήσωσιν ὕλικοις ἀλλὰ πρὸ πάντων ἠθικοῦς. Ἄν δὲ μεταξὺ τῶν πτωχῶν καὶ ἀνυποστηρίκτων γεννηθῇ ποτε καὶ

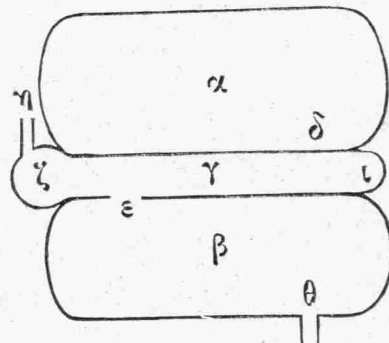
τις μεγαλοφυΐα, εἶνε βέβαιον ὅτι θάναδειχθῇ καὶ θὰ ζήσῃ ἄνευ τοῦ διπλώματος, τοῦ ὁποίου ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου πράγματος θὰ ἔχῃ ἀνάγκην ἐν τῷ κόσμῳ.

ΑΝΤΙΑΛΟΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΥΠΟΓΕΙΟΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΗΡΙΟΝ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚῃ

Πρὸ δύο ἡμερῶν Ἰουδαῖοι ἀνασχάπτοντες χάριν οἰκοδομῆς τόπον ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὴν αὐλῇ τοῦ τζαμίου τῆς ἁγίας Σοφίας, δοθέντα αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Δημαρχίας κατὰ τὸ νέον σχέδιον τῆς ῥυμοτομίας τοῦ καέντος μέρους τῆς πόλεως, ἀνεῦρον ὅπως καταγούσας εἰς ὑπόγειον θολωτὸν κτίριον ὅπερ χθὲς ἀπεδείχθη ἐκτεταμένον καὶ πολυδαίδαλον Βυζαντινὸν προσκυνητήριον τοῦ δεκάτου ἢ ἐνδεκάτου αἰῶνος.

Τὸ ὅλον κτίριον, καίμενον ὑπὸ τῷ σημερινῷ ἐδάφει εἰς βάθος τριῶν μέτρων καὶ ἐν 40 βημάτων ἀποστάσει ἀπὸ τοῦ Ἁγίου βήματος τοῦ τζαμίου πρὸς νότον αὐτοῦ, σύγκειται ἐκ δύο κυρίων θολωτῶν πτερύγων α καὶ β ὧν ἐν μέσῳ κεῖται τρίτη στε-

νωτέρα γ πρὸς ἣν ἐπικοινωνοῦσι διὰ τῶν πυλῶν δ καὶ ε. Ἡ ἐν τῷ μέσῳ πτέρυξ γ τελευταῖα πρὸς δύσιν εἰς κυκλοτερεῖς θολωτὸν προσάρτημα ζ ἐξ οὗ πρὸς βορρᾶν ἄρχεται ὁ διάδρομος ἡ τελευταῖα πύλαι ποτὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς αὐτὸ τὸ Ἅγιον Βῆμα τοῦ Τζαμίου τῆς ἁγίας Σοφίας, νῦν δὲ ἐμπεφραγμένος ἐκ τῆς δεξιᾶς πτέρυγος β ἄρχεται πρὸς νότον καὶ δεύτερος διάδρομος θ ἐμπεφραγμένος. Τὸ ὕψος ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ κάτω ἐδάφους ἐπικεχωρισμένον διὰ μεταγενεστέρων χωμάτων κεῖται εἰς βάθος δύο μέτρων. Τὸ φῶς εἰσέρχεται εἰς τὸ ὅλον κτίριον, ὅπερ καὶ ἐν τοῖς πάλαι καιροῖς ἦτο ὑπόγειον πως ὡς σαφὲς μαρτυρεῖ ἡ ἔλλειψις θύρας εἰσόδου καὶ θυρίδων, διὰ μακρῶν καὶ πλατέων σωλήνων ἐκτισμένων ἐπὶ τῶν θόλων («φεγγιτῶν») καὶ νῦν ἐπικεκαλυμμένων εἰς τὰ ἀνώτατα ἄκρα διὰ μεγάλων μαρμαρίνων πλάκων ἡρίθμησιν τοιοῦτους σωλήνας ἐξ. Αἱ πλίνθοι, ἐξ ὧν κατεσκευασμένοι εἶναι οἱ τοῖχοι καὶ οἱ θόλοι, εἶναι μεγάλου τετραγωνικοῦ σχήματος, ὅμοιοι πρὸς τὰς τῶν λοιπῶν ἀρχαίων ἐκκλησιῶν τῆς Θεσσαλονίκης τῶν μεταξεδλημένων εἰς τζαμιά. Ποῦ καὶ ποῦ ἀναφαίνονται ἐνεκτισμένα καὶ ξένα τεμάχια λευκοῦ καὶ Θεσσαλικοῦ μαρμαρίου (κοινῶς «συμακί»).

Ἀπαντες οἱ τοῖχοι ἦσαν ποτὲ κεκρημασμένοι καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν διὰ ζωγραφιῶν ὧν, παρὰ πᾶσαν

τὴν πολυετῇ ὑγρασίαν τὴν αὐξανομένην καὶ ἐξ ὕδατος ψυχροῦ ἀναδύζοντος ἐν τῇ πτέρυγι α, ἐσώθησαν ἱκανὰ καὶ ὠραία λείψανα. Καὶ ἐν μὲν τῇ πτέρυγι α ἀπεικονισμένα εἶναι ἐν κύκλοις μέχρῃς ὁσφύς (ἡ ἁγία)

Π	Η	Α	Η	Α	Η	
Α	Α	Ν	Α	Ν	Α	()
ΡΑ	ΓΙ	Α	ΓΙ	(Ν)	ΓΙ	()
CK	Α	CTA	Α	(Α),	Α	()
EV		CIA,				
H,						

καὶ ἄλλαι· ἐν δὲ τῷ κυκλωτέρῃ προσκρτήματι ζ ἐξ ἄλλαι, ἀνώνυμοι, καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Τὸ πλῆθος τῶν γυναικείων εἰκόνων μαρτυρεῖ ὅτι τὸ Προσκυνητήριον ἦτο ἰδρυμένον χάριν μοναζουσῶν γυναικῶν ὧν τὰ ἐνδιακρήματα ἐν Θεσσαλονίκῃ, τῷ δευτέρῳ τούτῳ τῆς Ἀνατολῆς Βυζαντίῳ, μνημονεύουσι πολλοὶ ἀρχαῖοι ἱστορικοί. Ἀγίου ἀνδρὸς τοιχογραφία σώζεται ἐν τῇ πτέρυγι α ἐνὸς μόνου, τοῦ Νικολάου, μετ' ἐπιγραφῆς

Ο
Α
Γ
Ι
Ο
C

ΝΙ
ΚΟ
ΛΑ
ΟC

Ἀξίαν ἰδίας μνείας ὑπολαμβάνω ζωηροτάτην καὶ ὠραιοτάτην εἰκόνα ἀγγέλου, ἔχοντος τὰς πτέρυγας ἡνωγμένας καὶ κρατοῦντος ἐν τῇ ἀριστερᾷ σφαίραν, ἐν τῷ मुखῷ τῆς πτέρυγος γ.

Τὸ Ἅγιον Βῆμα δεδλωμένον εἶναι ἐν ταῖς πτέρυξι α καὶ β διὰ κοίλων μικρῶν κογχῶν (niches) ἐν τοῖς τοίχοις πρὸ τῶν ἐποίων κατὰ γῆς κεῖνται μαρμαρίναι πλάκες, κίονες καὶ ἄλλα τεμάχια ἀνήκοντα ἴσως εἰς τὰς Ἀγίας Τραπεζάς. Ἡ πτέρυξ γ στερεῖται κόγχης.

Πλὴν τῶν μνημονευθέντων λειψάνων οὐδὲν ἄλλο περιεσώθη ἢ μικρὸν τεμάχιον μαρμαρίου ἐνεκτισμένον ἐν τινι τῶν σωλῆνων, περὶ ὧν ἐν ἀρχῇ εἶπον, καὶ φέρον ἀποτετριμμένην ἐπιγραφὴν ἧς μὴ τὰ γράμματα . . . **ΤΟΚΟC** . . . κατὼρθωσα γὰρ ἀνιχνεύσω· καὶ εἶναι μὲν μικρὸν τὸ λείψανον ἀλλὰ πολύτιμον ἐμπεδοῦν ἦν γνώμην ἐξηνεγκον περὶ γυναικείου Προσκυνητηρίου ἀφιερωμένου εἰς τὴν «(Θεο)τόκον».

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῇ 26 Ἰουνίου 1892

ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ

Τὰ τὸν τίτλον τοῦτον θὰ παρατίθενται ἐκαστοτε εἰς τὴν Ἑστία ν σύντομοι περιλήψεις τῶν ἀξιολογωτέρων ἄρθρων ἅτινα δημοσιεύονται κατὰ μῆνα εἰς τὰ ἐπισημότερα ἑλληνικὰ καὶ ξένα περιοδικὰ καὶ εἰς ἐφημερίδας, θὰ ὑποδεικνύονται δὲ μόνον διὰ τῶν ἐπιγραφῶν τῶν τὰ ἐιδικότερα ἄρθρα, ὥστε οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἐκ τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν ὁδηγούμενοι οὕτω ν' ἀνατρέχωσιν εἰς εὗρεσιν αὐτῶν.

Εἰς τὴν Revue des Revues τοῦ Ἰουνίου ὁ διάσημος ἰταλὸς καθηγητὴς Λουμπρόζος ἐδημοσίευσεν πρότινος ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον Ἡ ἀναισθησία τῆς γυναικὸς ἐν' ἀποδείξει ἐπιστημονικῶς ὅτι κατὰ πρόληψιν θεωρεῖται ἡ γυνὴ εὐαίσθητον ὄν, ἐνῶ ὁ ἀνὴρ εἶνε πολὺ εὐαίσθητότερος. Τοῦ ἁρθρου τούτου σύνοψις θὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχῆς φύλλον τῆς Ἑστίας.

Τὸ αὐτὸ περιοδικὸν ἵνα κατευνάσῃ τὴν ἐκ τούτου ὀργὴν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ ἐδημοσίευσεν τὸν ἰούλιον ἔτερον ἄρθρον τοῦ ἰταλοῦ καθηγητοῦ Φερρέρου ἐπιγραφόμενον Ἡ ψυχολογία τοῦ γυναικείου ἔρωτος, διὰ τοῦ ὁποίου ἀποδεικνύει ὅτι ὁ γυναικεῖος ἔρως εἶνε πολὺ ἰσχυρότερος, πνευματικώτερος καὶ σταθερώτερος τοῦ ἀνδρικοῦ. Καὶ τούτου τοῦ ἁρθρου συνοπτικὴ μετάφρασις θὰ δημοσιευθῇ προσεχῶς εἰς τὴν Ἑστίαν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν αὐτῆς.

Ἡ Nouvelle Revue τῆς 1 Ἰουνίου δημοσιεύει μακρὰν μελέτην τοῦ Μ. Β. Jeannine περὶ τοῦ Γερμανοῦ Νίτσε τοῦ περιλαλήτου ἀνατρεπτικοῦ ἠθικολόγου. Ἡ φιλοσοφία αὐτοῦ θεμελιούται ἐπὶ τῆς ἰδέας ὅτι ζωὴ εἶνε ἡ θέλησις τοῦ ἄρχεν, ἡ ἀρχὴ δὲ εἶνε τῆς ζωῆς ἀμοιβὴ καὶ ἀπόλαυσις. Ὁ Νίτσε ἀνατρέπει ἀμειλίχτως ὡς προλήψεις πάσας τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς τῶν πολιτισμέ-

νων κοινωνικῶν καὶ μετὰ πόθου στρέφει τὰ βλέμματα πρὸς τὸ ἀνθρώπινον κτήνος, τὸν προϊστορικὸν ἄνθρωπον.

Ἡ Deutsche Rundschau τοῦ Ἰουνίου δημοσιεύει ἄρθρον τοῦ καθηγητοῦ Ε. Ρίχτερ περὶ τῆς θνητότητος μελλόντων πολέμων. Ὁ γερμανὸς καθηγητὴς ἀντλῶν τὰ πορίσματα τοῦ ἐκ στατιστικῶν, καθ' ἃς μεθ' ὅλην τὴν τελειοποίησιν τῶν ὅπλων ἡ θνητότης τῶν πολέμων ἀπὸ τοῦ III' αἰῶνος βαίνει ὁλονὲν ἐλαττωμένη, προεκάκει ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον ἡ ἐλάττωσις θὰ ἐξακολουθῇ καθ' ὅσον ἰσχυρότατα ἀντίρροπα εἰς τὰ πολεμικὰ μηχανήματα καθίστανται ἀφ' ἑτέρου ἡ τελειοποίησις τῆς συγκοινωνίας καὶ αἱ καθήμεραν πρόοδοι τῆς στρατιωτικῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς χειρουργικῆς.

Ἡ Critica Sociale τοῦ Ἰουνίου δημοσιεύει ἄρθρον τοῦ Μ. Γ. Φραντζέσκη ὑπὲρ τῶν γυναικῶν, ἀποκρούοντος τοὺς περὶ αὐτῶν ἀφορισμούς τοῦ Ερβέρτου Σπένσερ, ὅστις θεωρεῖ τὰς κόρας τῆς Εὐᾶς καθ' ὅλα ὑποδεεστέρας τῶν υἱῶν τοῦ Ἀδάμ.

Ἡ North American Review τοῦ Ἰουνίου δημοσιεύει τὴν ἀνακάλυψιν νέου εἶδους παραφροσύνης, ἣν ἀποκαλεῖ δι' ἐλληνομόρφου ὀνόματος Παράνοισαν. Ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶνε κληρονομικὴ, ἀναφαίνεται δὲ πάλαις ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ὡς πρόωρος δῆθεν ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος, ἥτις ἀντὶ νὰ κινήσῃ τὴν ἀνησυχίαν τῶν γονέων, τὸν ἀντικεινὸν προκαλεῖ τὸν θαυμασμὸν αὐτῶν.

Εἰς τὴν Revue de deux Mondes τῆς 1 καὶ 15 Ἰουνίου ὁ Ταιν συνεχίζει τὸ μέγα ἱστορικὸν ἔργον τοῦ δημοσιεύει μελέτην ἐπιγραφομένην Ἡ ἀνάπλασις τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ 1800. Ὁ περιφανὴς ἀκαδημαϊκὸς